

รูปแบบการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมเพื่อการการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใน จังหวัดสมุทรสงคราม

Models of Culture Based Activities for Development of Touring Sites in Samut Songkram Province

อาจารย์อุดม สมบูรณ์ผล

อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ คณะบริหารธุรกิจ

รองศาสตราจารย์ ดร.กัญญามน อินทว่าง

รองศาสตราจารย์หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

อาจารย์สุมนา สุขพันธ์

อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ คณะบริหารธุรกิจ สาขาวิชาทรัพยากรมนุษย์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปริศนา จิระสุทัศน์

อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์

อาจารย์วิชานันท์ ธรณินทร์

อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม หาแนวทางการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมและหารูปแบบการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมเพื่อการการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดสมุทรสงคราม ประชากร คือ ผู้นำชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสมุทรสงคราม 18 แห่ง โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสุ่มอย่างง่ายจากสถานที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแต่ละประเภท คัดเลือกร้อยละ 50 ที่มีการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ได้สถานที่ที่มีการจัดกิจกรรมเชิงวัฒนธรรม 9 แห่ง รวมกลุ่มตัวอย่าง 405 คน โดยทำการสำรวจความคิดเห็นด้านลักษณะการจัดกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และใช้การเก็บข้อมูลแบบคุณภาพกับผู้เกี่ยวข้องด้านจัดกิจกรรมวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวจำนวน 54 คน มีขั้นตอนคือ สัมภาษณ์การจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมของสถานที่ต่างๆ ประชุมระดมความคิดเห็น ยกร่างมาตรฐาน และจัดทำร่างรูปแบบ และนำเสนอรูปแบบกิจกรรมทางวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดสมุทรสงคราม ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์เชิงเนื้อหา และกรณีศึกษา

จากผลวิจัย พบว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อลักษณะการจัดกิจกรรมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ลักษณะกิจกรรมต้อนรับนักท่องเที่ยวเข้ามาสัมผัสวิถีชีวิตแบบแท้จริงในชุมชน ในระดับมากที่สุด การแสดงพื้นบ้านที่น่าประทับใจแต่ละแหล่งท่องเที่ยว และการบริการอาหารพื้นเมืองที่ไม่มีให้สัมผัสโดยทั่วไป การจัดการกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว โดยภาพรวมให้ความสำคัญและควรดำเนินการกิจกรรมมาก รายด้าน พบว่า ด้านที่ควรให้ความสำคัญและควรดำเนินการกิจกรรม 5 อันดับ ได้แก่ มีการนำวิสัยทัศน์และทิศทางการบริหารแหล่งท่องเที่ยวไปใช้ มีการจัดเก็บข้อมูลหรือแสดงเพื่อสามารถชมกิจกรรมอย่างชัดเจน มีการจัดให้มีการอบรมด้านภาษาต่างประเทศและผู้เกี่ยวข้อง

คำสำคัญ : ลักษณะการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม รูปแบบการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

Abstract

The objectives of this research were to study characteristics of culture based activities, acquire guidelines for cultural operations, and generate models of cultural activities for the development of touring sites in Samut Songkram province. A research population was composed of tourists and those concerned in cultural operations in 10 touring sites in Samut Songkram province. By using simple sampling, the samples were selected from each type of culturing touring sites by 50% which operated culturing activities continuously, resulting in a total of 9 representative touring sites in quantitative research with 405 samples for survey and quality research with 54 samples. Quality data collections were administered in the following steps: interviewing for the development of cultural attractions and cultural activities, running a brainstorming meeting, setting up a draft tourism standard and model activities, as well as presenting a standard model for cultural activities of touring sites in Samut Songkram province. Research results were obtained by descriptive statistics, content analysis, and case studies.

The results showed that tourists opinions on the nature of the event as a whole at a high level. Considering the nature of activities that visitors to experience real life in the community. The highest level folk show impressive individual attractions, the food and service are not generally exposed, management activities of cultural tourism. The overall importance and should perform much activity aspects that should be a priority and should include the top five activities are adopting the vision and direction of travel to store information or to view the event clearly, to provide training in foreign languages.

Keywords: Culture based activities, Models of culture based activities, Development of touring

บทนำ

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการสื่อความหมายของวัฒนธรรมท้องถิ่นให้สามารถถ่ายทอดคุณค่าและมีความหมายทางสัญลักษณ์ เป็นการบ่งบอกถึงความเป็นเอกลักษณ์ที่ต่างกันไปของแต่ละท้องถิ่น ซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญทางการท่องเที่ยวของไทย โดยสามารถสร้างรายได้ให้กับท้องถิ่นได้ รวมทั้งถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการสืบทอดวัฒนธรรมให้คงอยู่ ประกอบเรื่องราวประวัติศาสตร์ที่เกิดจากการหล่อหลอมทางวัฒนธรรมร่วมกัน ทั้งความเป็นอยู่ การประกอบอาชีพ อาหาร ประเพณี ซึ่งได้มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมและสืบสานเป็นมรดกตกทอดนับรุ่นต่อรุ่น จากบรรพบุรุษจนถึงปัจจุบัน วัฒนธรรมได้ทำหน้าที่เป็นรากฐานความมั่นคงของท้องถิ่น (วีรพล ทองมาและคณะ, 2554)

จากการศึกษาพบว่า ปัจจุบันนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศจำนวนมากให้ความสนใจกับการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้โดยเฉพาะการได้รู้จักกับชุมชนในระดับที่ลึกกว่าการท่องเที่ยวทั่วไปโดยให้ความสนใจกับผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมเพื่อให้ตนเองได้รับประสบการณ์ที่แปลกใหม่ และทดลองสิ่งที่ยังไม่เคยสัมผัส เช่น มีกระบวนการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมโดยชุมชนในเขตเทศบาลเมืองพิษณุโลก ถือว่าเป็นต้นแบบความรู้สู่การพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในเขตเทศบาล เพื่อตอบโจทย์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างแท้จริง นอกจากนี้ยังพบว่า มีรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้านหัตถกรรมและรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้านศาสนา เช่น การท่องเที่ยวไหว้พระแก้ววัด การท่องเที่ยวตามประเพณีทำบุญของจังหวัดต่างๆ เป็นต้น (กัญญามน อินทวงศ์และคณะ, 2554)

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวถือได้ว่าเป็นเรื่องจำเป็นอย่างยิ่ง จึงมีการพัฒนามาตรฐานของแหล่งท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่มากขึ้น โดยเฉพาะกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่ต่างๆที่มีลักษณะแตกต่างกัน มีความโดดเด่นทางวัฒนธรรม ความเป็นเอกลักษณ์ด้านวิถีชีวิต ภูมิปัญญา และวิถีชีวิตจากชุมชนอื่น และคุณค่าที่ควรอนุรักษ์และสืบสานแตกต่างกัน ซึ่งจะเห็นได้ว่านักท่องเที่ยวทั้งในประเทศและต่างประเทศจำนวนมากให้ความสนใจกับการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ โดยให้ความสนใจกับบริบทของวัฒนธรรมในพื้นที่นั้นๆทั้งด้านประเพณีที่สืบทอด ภูมิปัญญาผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมเพื่อให้ตนเองได้รับประสบการณ์ที่มากกว่าการท่องเที่ยวเพื่อชมสถานที่ ดังนั้น จึงมีการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเพื่อเพิ่มความเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยชุมชนจะมุ่งเน้นนำเสนอรูปแบบของกิจกรรมที่มีความหลากหลาย เช่น การชมการเล่น การร้องเพลง การฟังดนตรีพื้นเมือง การชมภาพเขียน จิตรกรรม การนำชมพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น นำชมโบราณสถาน หรือการเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมในประเพณี พิธีกรรมพื้นบ้าน ซึ่งในแต่ละภาคของประเทศนั้นมีเอกลักษณ์ ที่นำเสนอออกมาได้แตกต่างกันตามความแตกต่างของวัฒนธรรมพื้นบ้าน คติความเชื่อ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ เช่น ประเพณีแต่งงาน ประเพณีบุญทางศาสนา (กัญญาณทน อินทวาทและคณะ, 2554)

จากการศึกษาเบื้องต้นพบว่า จังหวัดสมุทรสงครามมีความสำคัญทั้งในด้านประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม สถานที่ท่องเที่ยวตามธรรมชาติ และที่โดดเด่นคือ วิถีชีวิตแบบไทยดั้งเดิมของจังหวัดสมุทรสงครามมีทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวมากมายหลายแบบที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว อีกทั้งยังอยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพมหานคร และมีการคมนาคมสะดวกจึงเป็นจังหวัดท่องเที่ยวที่สำคัญอีกจังหวัดหนึ่งในภูมิภาค และมีนักท่องเที่ยวนิยมไปมาก ทั้งนี้จังหวัดสมุทรสงครามเป็นจังหวัดที่อยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพมหานคร มีสถานที่ท่องเที่ยวที่ได้สัมผัสกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตดั้งเดิม เช่น ตลาดน้ำท่าคาที่ยังคงสภาพตลาดนัดแบบชาวบ้านชาวสวนของชุมชนริมคลอง อุทยานรัชกาลที่ 2 พิพิธภัณฑ์ของสถานที่ต่างๆทั้งโบราณสถาน อนุสรณ์สถาน ประเพณี วิถีชีวิตสายน้ำและการชิมอาหารท้องถิ่น เป็นต้น (กัญญาณทน อินทวาทและคณะ, 2554) รวมทั้งรูปแบบกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย

ในการศึกษาครั้งนี้ คณะผู้วิจัยมีความสนใจศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดสมุทรสงคราม โดยการวิจัยนี้จะสามารถเป็นแนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม รวมทั้งสามารถสร้างรูปแบบที่เหมาะสมจากกิจกรรมที่มีคุณค่าเพื่อการสืบทอดวัฒนธรรมสู่รุ่นต่อไป รวมทั้งจะเป็นการสร้างมาตรฐานการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่สามารถเป็นองค์ความรู้และต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะ เพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้านแหล่งท่องเที่ยว ทั้งนี้จะได้รูปแบบที่เหมาะสมของกิจกรรมทางวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวอันจะนำไปเป็นแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ดีให้กับประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดสมุทรสงคราม
2. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดสมุทรสงคราม
3. เพื่อหารูปแบบการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดสมุทรสงคราม

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้น คณะผู้วิจัยได้นำข้อมูลด้านแหล่งท่องเที่ยว และมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยว มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประยุกต์เพื่อให้เหมาะสมกับการศึกษาครั้งนี้ และพบว่าแนวทางการศึกษานี้จะสามารถมาสร้างกรอบแนวคิดการวิจัยต่อไปนี้

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวความคิดการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้น มีการเน้นการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ พร้อมกับประเมินผลลัพธ์หรือประโยชน์ที่ผู้มีส่วนร่วมในทุกภาคส่วนจะได้รับ ทั้งที่สามารถจับต้องได้ เช่น รายได้ และที่จับต้องไม่ได้ เช่น ความสามัคคี ความหวงแหนในท้องถิ่น ตลอดจนศึกษาผลดีผลเสียในการพัฒนาการท่องเที่ยว ดังนั้น การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจึงเป็นแนวทางการจัดการ ในรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยว สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนซึ่งจะส่งดีต่อชุมชนและวัฒนธรรมได้อย่างยั่งยืน (กัญญาภรณ์ อินทวงศ์และคณะ, 2554) นอกจากนี้ สิ่งที่สำคัญที่จะก่อให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีคุณภาพได้จำเป็นต้องอาศัยหลักการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางที่สามารถควบคุม ดูแล ดำเนินงานแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้ส่งผลดีที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชนสูงสุด และลดผลเสียที่จะตามมาจากการพัฒนาการท่องเที่ยวในแหล่งของพื้นที่ชุมชนนั้นๆ ด้วย จากการศึกษาพบว่า มีหลายประการ เช่น การจัดการด้านการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว ทั้งแหล่งประวัติศาสตร์ ธรรมชาติ และวัฒนธรรมวิถีชีวิตท้องถิ่น รวมถึงการพัฒนาแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ของชุมชนนั้นๆ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึกและการเรียนรู้ในเรื่องคุณค่าของแหล่งวัฒนธรรมแก่นักท่องเที่ยว เจ้าหน้าที่ดูแลพื้นที่ ผู้ประกอบการ และชุมชนท้องถิ่นที่อยู่โดยรอบแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนหรือชุมชน ได้มีส่วนร่วมในการคิด การพิจารณาตัดสินใจ การดำเนินการและร่วมรับผิดชอบในการเรื่องต่างๆ ที่จะมิผลกระทบต่อประชาชนหรือชุมชนนั้นๆ รวมทั้งการกระจายรายได้หรือผลประโยชน์สู่ท้องถิ่น จะสามารถทำให้แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมยั่งยืนได้

องค์ประกอบพื้นฐานสำหรับการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

การจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมนั้น หากบริหารจัดการไม่ดี และไม่คำนึงถึงผลกระทบที่ตามมาอย่างรอบคอบอาจส่งผลเสียต่อการแหล่งท่องเที่ยวและชุมชนนั้นได้ระยะยาว ดังนั้นในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมนั้นควรมีการพิจารณาองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญสำหรับการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม 2 ประการ (คันสนีย์ วุฒยาภาธีรกุล, 2009, 85-88) 1) ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว การที่แหล่งท่องเที่ยวมีจุดดึงดูดความสนใจหรือมีคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม ซึ่งสามารถสร้างความประทับใจและความพึงพอใจให้แก่นักท่องเที่ยว เช่น มีความโดดเด่นและมีเอกลักษณ์ของวิถีชีวิต และภูมิปัญญา มีความงามทางศิลปวัฒนธรรม และจากการที่วัฒนธรรมเป็นมรดกทางสังคมของมนุษย์ที่สั่งสมมาแต่อดีตและมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะในแต่ละท้องถิ่น ดังนั้น ความสามารถในการสืบทอดทางวัฒนธรรม ความต่อเนื่องของการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม ความผูกพันต่อท้องถิ่น และความเข้มแข็งในการรักษาวัฒนธรรม จึงมีความสำคัญในการรักษาวัฒนธรรมให้คงอยู่ ซึ่งเป็นจุดเสริมศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญ อีกทั้งศักยภาพในทางกายภาพและการจัดกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว ได้แก่ การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ความปลอดภัย และความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว ก็เป็นอีกส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญในการดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเข้าไปเยือนแหล่งท่องเที่ยวด้วย สำหรับองค์ประกอบด้านศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม มีหลักเกณฑ์ในการจัดการ ดูแล พัฒนา และควบคุม 2 ด้าน ได้แก่ คุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม และศักยภาพทางกายภาพและการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว 2) ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว ศักยภาพในการรองรับด้านท่องเที่ยว เป็นองค์ประกอบต่างๆ ที่มีส่วนช่วยเสริมแหล่งวัฒนธรรมนั้นๆ ให้มีความสำคัญ มีความเหมาะสมในการจัดการท่องเที่ยว ตัวอย่างเช่น แหล่งวัฒนธรรมอาจมีความดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวสูง แต่มีข้อจำกัดสูงในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานทำให้นักท่องเที่ยวไม่นิยมเข้าไปท่องเที่ยว ทำให้ศักยภาพในการจัดการด้านการท่องเที่ยวลดลงไปด้วย สำหรับศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณา 2 ด้าน ได้แก่ ศักยภาพในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน ที่จะต้องพิจารณาตามความเหมาะสมของแต่ละชุมชน เพื่อไม่ให้เบียดเบียนชีวิตความเป็นอยู่ดั้งเดิมของคนในชุมชนนั้นๆ และศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวจากปัจจัยภายนอก ควร

คำนึงถึงศักยภาพภายใน โดยไม่ทำการพัฒนาการท่องเที่ยวจากปัจจัยนอกที่มากเกินไปจนเกินความเป็นจริง กล่าวคือ การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวควรนึกถึงสภาพความเป็นจริง สภาพแวดล้อม และศักยภาพที่สามารถรองรับได้จริง โดยไม่สร้างความคาดหวังในกับนักท่องเที่ยวมากเกินไป และไม่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมามากเกินไป ไม่อย่างนั้นแล้ว จะส่งผลเสียต่อแหล่งท่องเที่ยวและชุมชนนั้นตามมา

หลักการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้น เน้นการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยว และสร้างประโยชน์ให้ผู้มีส่วนร่วมในทุกภาคส่วน ทั้งที่สามารถจับต้องได้ เช่น รายได้ และที่จับต้องไม่ได้ เช่น ความสามัคคี ความหวงแหนในท้องถิ่น นอกจากนี้การจัดการควรมีคำนึงถึงผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยวและชุมชนนั้นๆ ด้วย ดังนั้น การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้น เป็นแนวทางการจัดการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยว โดยมีการคำนึงถึงศักยภาพของชุมชนเป็นหลัก ที่จะสามารถดึงดูดและรองรับนักท่องเที่ยวได้หรือไม่ และไม่เพียงแต่คำนึงถึงสิ่งที่นักท่องเที่ยวต้องการเท่านั้น เพราะหากนักท่องเที่ยวมีความต้องการมากกว่าศักยภาพที่มีอยู่ จะเป็นการเบียดเบียนชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ซึ่งหากมีการจัดการที่ดี สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ที่การท่องเที่ยวจะส่งผลดีต่อชุมชนและวัฒนธรรมได้อย่างยาวนานและสืบไป

จากการศึกษางานวิจัยด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พบว่า ปวีณา ทองบุญยัง (ปีที่ 5 ฉบับที่ 4 มีนาคม-เมษายน 2556) ได้ศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ชุมชนบ้านบาก ตำบลบ้านบาก อำเภอดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีวิทยาการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบการมีส่วนร่วมเพื่อหารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ชุมชนบ้านบาก ตำบลบ้านบาก อำเภอดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร กลุ่มเป้าหมายประกอบด้วย กลุ่มผู้นำ ชุมชน กลุ่มชาวบ้าน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ กลุ่มนักท่องเที่ยว แบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ส่วน คือ การศึกษาบริบทชุมชน การค้นหาศักยภาพของชุมชน และการทดลองจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ชุมชนบ้านบาก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ การสังเกตแบบมีส่วนร่วมการสัมภาษณ์เชิงลึก การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง การสนทนากลุ่ม และแบบสอบถาม เพื่อใช้สำหรับการจัดกิจกรรมต่างๆ วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ก่อนประเมินผลและสรุปผลการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์การวิจัย พบว่า บ้านบาก มีศักยภาพชุมชน 3 ด้าน ได้แก่ (1) การเป็นที่ตั้งของประวัติศาสตร์การต่อสู้ของชุมชน ที่ยังมีร่องรอยที่เคยอยู่ในเหตุการณ์จริงให้ศึกษาทั้งด้านสถานที่ เครื่องมือเครื่องใช้ และประกอบอาชีพเกษตรกรรม ยังคงสามารถถ่ายทอดเรื่องราวที่ผ่านมาได้เป็นอย่างดี (2) มีทรัพยากรที่สำคัญของท้องถิ่น ได้แก่ ได้อาหารการกินที่ยังสามารถหาได้ในท้องถิ่นตามฤดูกาล สมุนไพรหลากหลายชนิด ต้นไม้และพืชพรรณ รวมถึงทัศนียภาพที่สวยงามเช่น ภูเขา ป่าไม้ หევ ซึ่งยังคงมีความเป็นธรรมชาติที่สมบูรณ์ และ (3) ด้านวัฒนธรรม บ้านบากยังคงรักษาวิถีชีวิตและวัฒนธรรมดั้งเดิมของตนเองไว้ได้เป็นอย่างดี ได้แก่ การนับถือผีบรรพบุรุษของชนเผ่าช่ากะเลิงมีพิธีกรรมและการปฏิบัติตัว เพื่อแสดงออกถึงความเชื่อ ความเคารพ รวมถึงยังคงรักษาประเพณีดั้งเดิมไว้อย่างเหนียวแน่นและมีเกือบตลอดปี เช่น บุญเปิดประตูเล่า บุญบูชาปู่เจ้า บุญสงกรานต์ บุญเข้าพรรษา บุญกฐิน เป็นต้น บ้านบากยังมีต้นทุนทางสังคมที่ดี นั่นคือ ความสามัคคีและเคารพซึ่งกันและกันภายในชุมชนนอกเหนือจากต้นทุนทางวัฒนธรรมและทรัพยากร อันส่งผลให้การวิจัย สามารถดำเนินการเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยว ของชุมชนได้เป็นรูปธรรม ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสมของชุมชนบ้านบาก คือ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบไป-กลับ เพื่อศึกษารวมชาติ วัฒนธรรมชนเผ่าและร่องรอยประวัติศาสตร์การต่อสู้ของชุมชน โดยมีการกำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยว กิจกรรมเสริม และมีการบริหารจัดการชุมชน เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว โดยคำนึงถึงความปลอดภัยและยังคงรักษาความเป็นธรรมชาติและวิถีชีวิตดั้งเดิมของคนในชุมชนไว้ และนางลักษณ์ จันทาทากุล และนรินทร์ สังข์รักษา (2556) ได้วิจัยการศึกษาศักยภาพในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนบ้านหัวเขาจีน จังหวัดราชบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพด้านการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านหัวเขาจีน ศึกษาแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านหัวเขาจีน และศึกษาปัญหา อุปสรรค

และเสนอแนะในการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านหัวเขาจีน ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นบุคคลในครอบครัวของชุมชนบ้านหัวเขาที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 152 คน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 113 คน วิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม ขั้นตอนการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์ระดับลึก จำนวน 14 คน และสนทนากลุ่ม จำนวน 12 คน โดยเลือกแบบเจาะจง รวบรวมข้อมูลที่ได้และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยคอมพิวเตอร์ และวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยผลการวิจัยพบว่า ศักยภาพการท่องเที่ยวโดยรวมทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรมและด้านองค์การอยู่ในระดับมาก แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญได้แก่ การสนับสนุนงบประมาณเพื่อการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง การให้ความรู้การจัดการอบรมในการจัดการท่องเที่ยวให้ประสบความสำเร็จ การศึกษาดูงานและการศึกษาการปฏิบัติที่ดีในการท่องเที่ยวให้ประสบความสำเร็จ การประชาสัมพันธ์ผ่านทางเว็บไซต์ ผ่านหน่วยงานต่างๆ ในระดับจังหวัด และสื่อต่างๆ รวมถึงการส่งเสริมการตลาดเชิงรุกของชุมชนอย่างต่อเนื่อง และการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ปัญหาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ปัญหาด้านองค์การมากที่สุด

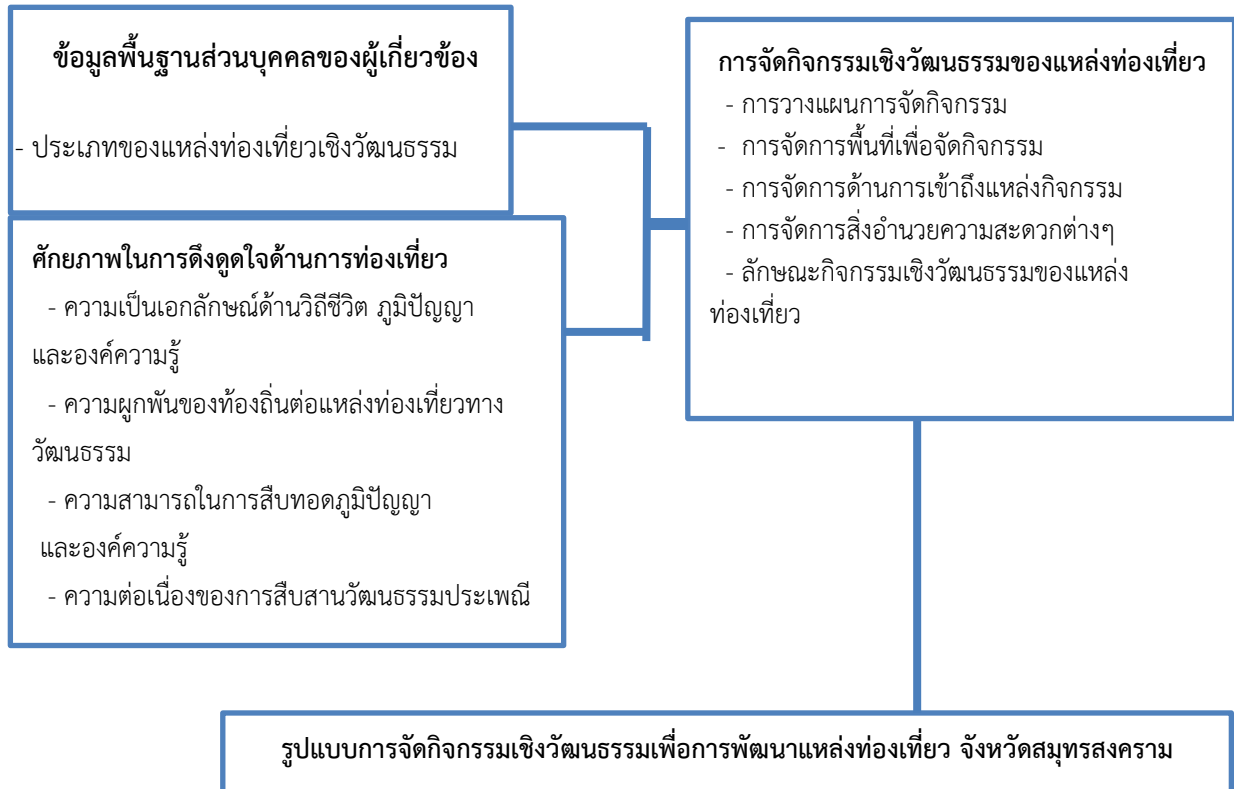
สำหรับอัตรา หลาวทอง (2555) ศึกษาการจัดการกลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและธรรมชาติอย่างยั่งยืน กลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยประเภทโครงการสนับสนุนการวิจัยเพื่อส่งเสริมการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคม ประจำปี 2555 มีวัตถุประสงค์การวิจัย 3 ข้อ คือ 1) เพื่อศึกษาสถานการณ์ ปัญหาและความต้องการการรวมกลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนการท่องเที่ยว 2) เพื่อศึกษาประเมินศักยภาพและความเป็นไปได้การรวมกลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและธรรมชาติ และ 3) เพื่อจัดทำแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการการพัฒนาและการจัดการกลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและธรรมชาติอย่างยั่งยืนของในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งมีลักษณะกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) โดยใช้เทคนิคกระบวนการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Appreciation Influence Control: AIC) และสัมภาษณ์เชิงลึก สนทนากลุ่มร่วมกันกับผู้นำกลุ่มและตัวแทนสมาชิกกลุ่ม โดยใช้การสุ่มแบบเจาะจง จากการได้รับการสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐและหรือได้รับมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยที่เป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 จำนวน 15 กลุ่มตัวอย่าง ตลอดจนมีการวิจัยเชิงปริมาณด้วยการเก็บแบบสอบถามโดยสุ่มแบบโควตา เพื่อประเมินจากผู้นำ ตัวแทนสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตัวอย่าง จำนวน 75 ราย และผู้บริหาร ตัวแทนภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง จำนวน 15 ราย ซึ่งผลการศึกษาพบว่า สถานการณ์กลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนการท่องเที่ยวส่งผลต่อการรวมกลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและธรรมชาติอย่างยั่งยืน กลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ได้มีการดำเนินการและพัฒนาในการให้บริการทางการท่องเที่ยวระดับหมู่บ้านท่องเที่ยว แต่ส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยและหรือมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน อีกทั้งปัจจุบันมีจำนวนสมาชิกค่อนข้างลดลงและมีจำนวนน้อยโดยเฉลี่ยเหลือดำเนินการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนละ 10-15 คน จากเดิม 30-40 คน สาเหตุเพราะไม่มีลูกค้าเข้ามาใช้บริการอย่างต่อเนื่องและมีจำนวนน้อยมากเฉลี่ยปีละไม่เกิน 1-2 หมู่คณะ ส่วนปัญหาการรวมกลุ่มฯ มีระดับปัญหามาก ประกอบด้วย ด้านข้อมูลสารสนเทศของกลุ่มเครือข่าย ด้านขีดความสามารถทางการแข่งขันและช่องทางการตลาด และ ด้านการบริหารจัดการกลุ่มเครือข่าย จึงส่งผลต่อความต้องการรวมกลุ่มเครือข่าย อยู่ในระดับมาก ส่วนการประเมินความเป็นไปได้ของการรวมกลุ่มฯ ในระดับมาก และมีความเป็นไปได้มากที่สุดที่ส่งผลต่อความต้องการรวมกลุ่มเครือข่ายฯ ส่วนใหญ่คือ ความสำเร็จและเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขัน การรวบรวมสมาชิกและการจัดตั้งกลุ่ม และ การสร้างความเข้มแข็งของการรวมกลุ่มตามลำดับ และจากการศึกษางานวิจัยของ กัญญาณอน อินทว้างและคณะ (2554) เรื่อง แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ของจังหวัดพิษณุโลกพบว่าการศึกษา แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ของจังหวัดพิษณุโลกมีวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อศึกษาลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และเพื่อหาแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดพิษณุโลก ประชากร คือ ผู้รับผิดชอบของแหล่งท่องเที่ยวเชิง

วัฒนธรรม จังหวัดพิษณุโลก ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งประเภทของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 4 ประเภท ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบเกษตร ศิลปะวิทยาการ วัด และประวัติศาสตร์ และทำการเลือกจากรายชื่อที่ได้มาตรฐานการท่องเที่ยว รวม 15สถานที่เพื่อสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องและทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา จากผลวิจัยพบว่า การดำเนินกิจกรรมเน้นด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมทุกแหล่งท่องเที่ยว มุ่งเน้นการศึกษาวีถีชีวิตวัฒนธรรม ความเชื่อ และมีกิจกรรมร่วมกับคนในชุมชน มีการสร้างรายได้จากการขายของที่ระลึกของชุมชน และพบว่าแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการท่องเที่ยวครบวงจรระหว่างการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ท่องเที่ยวแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม และแหล่งท่องเที่ยวเชิงนันทนาการ นอกจากนี้พบว่า แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เช่น การพัฒนาด้านการสืบค้น สืบสาน อนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีควรให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในประเพณี การสนับสนุนทางด้านนโยบาย ด้านงบประมาณและด้านบุคลากรจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ในการพัฒนาควรให้พนักงานมีความรู้ความเข้าใจต่อวิถีชีวิต และพบว่าการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวจะทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ และมีความหลากหลายของกิจกรรมด้านการใช้ประโยชน์พื้นที่ นอกจากนี้ยังพบว่า จากการศึกษา แนวทางการพัฒนาวัฒนธรรมแหล่งท่องเที่ยว จังหวัดพิษณุโลก ของกัญญาภรณ์ อินทหว่างและคณะ (2556) โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาลักษณะของนวัตกรรมการท่องเที่ยว และหาแนวทางการพัฒนานวัตกรรมการท่องเที่ยว จังหวัดพิษณุโลก ประชากร ได้แก่ เจ้าหน้าที่ ผู้ประกอบการ ผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงานของแหล่งท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐานในจังหวัดพิษณุโลก เลือกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีแยกประเภทแหล่งท่องเที่ยวออกเป็น 7 แหล่ง คือ แหล่งท่องเที่ยวด้านเกษตร ด้านธรรมชาติ ด้านศิลปะวิทยาการ ด้านวัฒนธรรม ด้านประวัติศาสตร์ ด้านนันทนาการ ด้านเชิงนิเวศนำมาสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย ด้วยการจับฉลากชื่อของแหล่งท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐาน โดยเก็บข้อมูล รวมทั้งสิ้น 70 คน ใช้การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เจาะลึก และวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลวิจัย พบว่า แหล่งท่องเที่ยวทั้ง 7 แหล่งมีแนวทางการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวที่หลากหลายเน้นรูปแบบผสมผสานหลายรูปแบบ หลายลักษณะเข้าด้วยกันได้แก่ การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อบำเพ็ญประโยชน์ที่ผสมผสานระหว่างการทำบริการในรูปอาสาสมัคร มุ่งเน้นการศึกษาวีถีชีวิตของผู้คน และมีกิจกรรมร่วมกับคนในชุมชน เน้นกิจกรรมที่ครอบคลุมเรื่อง การล้างพิษ การรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ การนั่งวิปัสสนา การฝึกโยคะ มีการนำนวัตกรรมทางการท่องเที่ยวโดยใช้รถยนต์เป็นพาหนะสำหรับเดินทางกับบ้านพักอาศัยและลดปัญหาของสถานที่พักแรมที่มีจำกัดโดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวที่ยังคงความเป็นธรรมชาติ และพบว่า กิติกร ดาวพิเศษและคณะ (2554) ได้ชี้ชัดว่า การสร้างเครือข่ายร่วมกันจะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชนในการสร้างเครือข่าย ซึ่งการมีส่วนร่วมเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นโดยทั่วไปของบุคคล หน่วยงาน องค์กรหรือสังคมที่แสดงพฤติกรรมเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการร่วมมือระหว่างกัน นำไปสู่เป้าหมายและผลลัพธ์ที่ต้องการให้เกิดขึ้น หลักการเข้ามามีส่วนร่วมที่แท้จริงต้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกับการมีส่วนร่วมในลักษณะอื่น เช่น การร่วมลงแรงในการทำโครงการ หรือร่วมบำรุงรักษาไม่ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง โดยการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ ได้แก่ การพัฒนาเครือข่ายความคิด พัฒนาเครือข่ายกิจกรรม พัฒนาเครือข่ายสนับสนุนทุน การสร้างเครือข่าย หมายถึง การทำให้มีการติดต่อและการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และการร่วมมือกันด้วยความสมัครใจ การสร้างเครือข่ายควรสนับสนุนและอำนวยความสะดวกให้สมาชิกในเครือข่ายมีความสัมพันธ์กัน นอกจากนี้การสร้างเครือข่ายต้องไม่ใช่การสร้างระบบการติดต่อเผยแพร่ข่าวสารแบบทางเดียว เช่น การถ่ายทอดข่าวสารทางสื่อมวลชน การส่งนิตยสารจดหมายข่าวให้กับสมาชิก ดังนั้นความก้าวหน้าและพัฒนาการของเครือข่ายจะมีมากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับความสามารถของสมาชิกเครือข่าย การทำให้เครือข่ายแข็งแรงจะต้องอาศัยการพัฒนาสมาชิกอย่างต่อเนื่อง ผ่านระบบการเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งในรูปแบบของการฝึกอบรม การศึกษาดูงาน การสัมมนา และที่สำคัญที่สุดคือการเรียนรู้จากการปฏิบัติร่วมกัน การเรียนรู้ต่าง ๆ เหล่านี้จะช่วยให้เกิดองค์ความรู้ในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่อยู่บนพื้นฐานของประสบการณ์จริง ดังนั้น การจัดการกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง จะช่วยสร้างและสะสมองค์ความรู้ที่สามารถนำไปปรับใช้และเพิ่มเติมได้ตลอดเวลา

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้น คณะผู้วิจัยได้นำข้อมูลด้านแหล่งท่องเที่ยว และมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ พบว่า แนวทางการศึกษานี้จะสามารถนำองค์ประกอบของมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมาเป็นแนวทางการศึกษาได้ ดังกรอบแนวคิดการวิจัยต่อไปนี้

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้น คณะผู้วิจัยได้นำข้อมูลด้านแหล่งท่องเที่ยว และมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยว มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประยุกต์เพื่อให้เหมาะสมกับการศึกษาครั้งนี้ และพบว่าแนวทางการศึกษานี้จะสามารถมาสร้างกรอบแนวคิดการวิจัยต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้เป็นแบบผสมคือเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ โดย เชิงปริมาณ ทำการสำรวจกับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสมุทรสงคราม และ เชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของพื้นที่

ประชากร คือ กลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และผู้เกี่ยวข้องในการจัดการกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดสมุทรสงคราม คือ 1) ผู้นำชุมชน 2) พระ 3) ผู้ค้าขายภายในแหล่งท่องเที่ยว 4) องค์กรบริหารส่วนตำบล 5) ฝ่ายจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม และ 6) กลุ่มนักท่องเที่ยว

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและผู้เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยเลือกแหล่งวัฒนธรรม ร้อยละ 50 ของแหล่งท่องเที่ยวทั้งหมดของจังหวัดสมุทรสงคราม 18 แหล่งท่องเที่ยว ทำการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย จับฉลากเลือกแหล่งท่องเที่ยว 9 แห่ง และทำการเลือกกลุ่มตัวอย่าง 2 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว โดยใช้วิธีเลือกสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงกับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในสถานที่ 9 แห่ง เลือกแต่ละ 45 คน รวม 405 คน

ส่วนที่ 2 กลุ่มตัวอย่างผู้เกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว ใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงกับผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ องค์กรบริหารส่วนตำบล ผู้นำชุมชน พระ ผู้นำกลุ่มอาชีพด้านหัตถกรรม ผู้ค้าขายของแหล่งท่องเที่ยว หัวหน้าชมรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม จากสถานที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 9 แห่ง โดยเลือกผู้เกี่ยวข้อง 6 กลุ่มๆละ 1 คน รวม 54 คน เพื่อทำการศึกษา

ตารางที่ 1 กลุ่มตัวอย่างและแหล่งท่องเที่ยว

แหล่งท่องเที่ยว	สถานที่จัดแสดงทางวัฒนธรรม	กลุ่มนักท่องเที่ยว (คน)	ผู้เกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรมเชิงวัฒนธรรม (คน)
วัดกุฎีรินทร์กุฎีทอง	ตลาดนัดวัฒนธรรมวัดกุฎีรินทร์กุฎีทอง	45	6
วัดศรีธาธรรม	วัดศรีธาธรรม	45	6
วัดอัมพวันเจติยาราม	วัดอัมพวันเจติยาราม	45	6
อุทยานพระบรมราชานุสรณ์ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย	อุทยานพระบรมราชานุสรณ์ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย	45	6
มูลนิธิอัมพวา – ชัยพัฒนานุรักษ์	มูลนิธิอัมพวา – ชัยพัฒนานุรักษ์	45	6
วัดลาดเป้ง	วัดลาดเป้ง	45	6
วัดเพชรสมุทรวรวิหาร	วัดเพชรสมุทรวรวิหาร	45	6
ชุมชนอัมพวา	ชุมชนอัมพวา	45	6
ชุมชนบ้านปากมาบ	ชุมชนบ้านปากมาบ	45	6
รวม		405	54

วิธีการเก็บข้อมูล ใช้การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ

ทางคณะผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการเก็บข้อมูลโดย

- 1) ใช้วิธีการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมของแหล่งพื้นที่กับกลุ่มนักท่องเที่ยวในเชิงวัฒนธรรม 9 แห่งๆละ 45 คน รวม 405 คน เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์
- 2) ทำการสัมภาษณ์ด้านศักยภาพการจัดการด้านสถานที่และการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ สังเคราะห์เพื่อเป็นแนวทางการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม จำนวน 54 คน
- 3) ประชุมระดมความคิดเห็นและประมวลข้อมูลจากผู้ที่เกี่ยวข้องด้านกิจกรรมทางวัฒนธรรมของจังหวัดสมุทรสงคราม รวมทั้งนักวิชาการจำนวน 10 คน เพื่อยกร่างรูปแบบกิจกรรมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
- 4) นำเสนอรูปแบบกิจกรรมทางวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดสมุทรสงคราม

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิจัยเชิงคุณภาพวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ทำการบรรยาย กรณีศึกษา การใช้ตารางและรูปภาพที่ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ ใช้การสัมภาษณ์เจาะลึกและวิพากษ์เพื่อรับฟังความคิดเห็นของบุคคลที่เกี่ยวข้องร่างรูปแบบกิจกรรมทางวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวจากผู้ทรงคุณวุฒิ

สรุปผลการวิจัย

จากผลวิจัย พบว่า นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามเป็นหญิง จำนวน 239 คน คิดเป็นร้อยละ 59.1 เป็นชาย จำนวน 166 คน คิดเป็นร้อยละ 40.9 นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 28.39 และอายุ 20-30 ปี จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 20.74 ตามลำดับ ส่วนอายุของนักท่องเที่ยวที่น้อยที่สุด คือ อายุต่ำกว่า 46 ปี คิดเป็นร้อยละ 11.35 มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีส่วนใหญ่ จำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 49.38 มีอาชีพเป็นพนักงานบริษัท จำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 37.03 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 30,001 - 40,000 บาท จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 26.17

นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อศักยภาพการดึงดูดทางวัฒนธรรมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.29$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ลักษณะกิจกรรมต้อนรับนักท่องเที่ยวเข้ามาสัมผัสวิถีชีวิตแบบแท้จริงในชุมชน ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.49$) ส่วนด้านอื่นๆ มีลักษณะการจัดกิจกรรมระดับมาก เรียงตามค่าเฉลี่ย ได้แก่ มีศิลปะการแสดงพื้นบ้านที่น่าประทับใจแต่ละแหล่งท่องเที่ยว และการบริการอาหารพื้นเมืองที่ไม่มีให้สัมผัสโดยทั่วไป ($\bar{x} = 4.36$) มีป้ายอธิบายข้อมูลของสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อให้ทราบประวัติของสถานที่ ($\bar{x} = 4.30$) และการเข้าไปยังแหล่งท่องเที่ยว และสถานที่จัดกิจกรรมมีความสะดวกเข้าถึงได้ง่าย ($\bar{x} = 4.23$) ตามลำดับ และพบว่า มีป้ายสัญลักษณ์บอกทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวและสถานที่จัดกิจกรรมต่างๆชัดเจนมีการดำเนินการระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.38$)

จากการศึกษา การจัดการกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว พบว่า มีองค์ประกอบ 7 ด้าน ได้แก่ การวางแผนของผู้รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยว การจัดการพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว การจัดการด้านความสามารถในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ การจัดการให้เกิดคุณภาพการบริการจัดการกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว การจัดการกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว การจัดการด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรม

การจัดการกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว โดยภาพรวมให้ความสำคัญและควรดำเนินการกิจกรรมมาก ($\bar{x} = 4.06$) ด้านการวางแผนของผู้รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยว ให้ความสำคัญและควรดำเนินการกิจกรรมมากที่สุด คือ มีการนำวิสัยทัศน์และทิศทางการบริหารแหล่งท่องเที่ยวไปใช้ ($\bar{x} = 4.36$) การจัดการพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ให้ความสำคัญและควรดำเนินการกิจกรรมมากที่สุด คือ มีการให้ชุมชน สมาคม และชมรม มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เหมาะสม ($\bar{x} = 4.15$) การจัดการด้านความสามารถในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ให้ความสำคัญและควรดำเนินการกิจกรรมมากที่สุด คือ มีการจัดเก็บข้อมูลหรือแสดงเพื่อสามารถชมกิจกรรมอย่างชัดเจน ($\bar{x} = 4.49$) การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ให้ความสำคัญและควรดำเนินการกิจกรรมมากที่สุดคือ มีการจัดสถานที่จำหน่ายของที่ระลึกให้นักท่องเที่ยว ($\bar{x} = 4.36$) จัดให้มีห้องน้ำ / สุขาที่สะอาดถูกสุขลักษณะสำหรับนักท่องเที่ยว ($\bar{x} = 4.30$) ให้ความสำคัญและควรดำเนินการกิจกรรมมากที่สุดคือ มีการจัดให้มีการอบรมด้านภาษาต่างประเทศและผู้เกี่ยวข้อง ($\bar{x} = 4.49$) การจัดการกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว ให้ความสำคัญและควรดำเนินการกิจกรรมมากที่สุดคือมีการส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดรายได้กับชุมชนในท้องถิ่น ($\bar{x} = 4.49$) การจัดการด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรม ให้ความสำคัญและควรดำเนินการกิจกรรมมากที่สุดคือ จัดให้มีการให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ และผู้ที่เกี่ยวข้องในด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรม ($\bar{x} = 4.23$) สำหรับการจัดการกิจกรรมทางวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว สามารถสรุปลำดับการให้ความสำคัญและควรดำเนินการกิจกรรมมากที่สุด

แนวทางการจัดการกิจกรรมทางวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดสมุทรสงคราม

จากการสัมภาษณ์ถึงลักษณะการจัดการกิจกรรมทางวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว จังหวัดสมุทรสงคราม คณะผู้วิจัยได้นำลักษณะศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และด้านกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวมาคัดเลือกองค์ประกอบที่มีความสำคัญมากที่สุดมาเป็นแนวทางการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้เกี่ยวข้องจำนวน 54 คน โดยสัมภาษณ์ถึงแนวทางการพัฒนากิจกรรมทางวัฒนธรรม

พบว่า จังหวัดสมุทรสงครามมีการจัดกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวตามองค์ประกอบ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการดำเนินการแล้วในช่วงที่ผ่านมา 5 ปี เช่น การจัดตั้งคณะทำงานผู้รับผิดชอบกิจกรรม มีการจัดสรรพื้นที่ความรับผิดชอบของแหล่งท่องเที่ยวระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน มีการให้ชุมชน สมาคม และชมรม มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เหมาะสม มีการจัดสรรพื้นที่ความรับผิดชอบของแหล่งท่องเที่ยวระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน จัดให้มีห้องน้ำ / สุขาที่สะอาดถูกสุขลักษณะสำหรับนักท่องเที่ยว จัดให้มีการบริการด้านอาหารและเครื่องดื่มที่สะอาดและถูกสุขลักษณะในแหล่งท่องเที่ยว มีการส่งเสริม สนับสนุนที่ก่อให้เกิดรายได้กับชุมชนในท้องถิ่น จัดให้มีกิจกรรมรณรงค์ด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมภายในแหล่งท่องเที่ยว และ สนับสนุนอยู่ระหว่างการพัฒนาภายใน 3 ปี เช่น การวางแผนของ ผู้รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ มีการนำวิสัยทัศน์และทิศทางการบริหารแหล่งท่องเที่ยวไปใช้ มีการติดตาม และประเมินผลตามแผนที่วางไว้อย่างต่อเนื่อง การจัดการพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ มีการจัดภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับทรัพยากรที่มีอยู่ มีการพัฒนา หรือปรับปรุงบริเวณแหล่งท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง สำหรับการจัดการด้านความสามารถในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวอยู่ระหว่างการพัฒนาทั้งหมด สำหรับการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ได้แก่ จัดให้มีระบบเตือนภัยหรือระบบรักษาความปลอดภัย มีการจัดเตรียมสถานที่ อุปกรณ์อำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการ และพบว่า การจัดการให้เกิดคุณภาพการการจัดกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวและการจัดการกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวอยู่ระหว่างพัฒนา

จากการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง 54 คน พบว่า ได้ให้แนวทางการจัดกิจกรรมแต่ละแหล่งพื้นที่ ในด้านศักยภาพดึงดูดใจและการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดสมุทรสงครามตามลักษณะพื้นที่ในการจัดกิจกรรม โดยพบว่า ด้านศักยภาพดึงดูดใจของสถานที่ในการจัดกิจกรรมแตกต่างกันตามพื้นที่ เช่น สถานที่จัดกิจกรรมในวัดส่วนใหญ่เน้นด้านการให้นักท่องเที่ยวเข้ามาสัมผัสวิถีชีวิตแบบแท้จริงในชุมชน จัดให้มีห้องน้ำ / สุขาที่สะอาด มีการจัดสถานที่จำหน่ายของที่ระลึก มีการพัฒนา หรือปรับปรุงบริเวณแหล่งท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง มีการอนุรักษ์แหล่ง ท่องเที่ยวและกิจกรรมทางวัฒนธรรมให้อยู่ในสภาพที่ดี และมีการจัดกิจกรรมที่เน้นจัดกิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ และชุมชนในท้องถิ่น สำหรับพื้นที่ของราชการ เช่น อุทยานพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย พบว่า ด้านศักยภาพดึงดูดใจของสถานที่ในการจัดกิจกรรมโดยส่วนใหญ่ การพัฒนา หรือปรับปรุงบริเวณแหล่งท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง มีการนำวิสัยทัศน์และทิศทางการบริหารแหล่งท่องเที่ยวไปใช้บริหารสถานที่และกิจกรรมทางวัฒนธรรม การจัดให้มีการอบรมด้านภาษาต่างประเทศและผู้เกี่ยวข้อง จัดให้มีห้องน้ำ / สุขาที่สะอาด มีการจัดสถานที่จำหน่ายของที่ระลึก มีป้ายอธิบายข้อมูลของสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประวัติของสถานที่

จากการสัมภาษณ์ข้อมูลผู้เกี่ยวข้อง มีข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา ดังนี้ 1) ควรมีการพัฒนาด้านการสืบค้น สืบสาน อนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี 2) ควรมีการนำเอกลักษณ์เฉพาะในแต่ละท้องถิ่นซึ่งเป็นจุดดึงดูดสำคัญด้านการท่องเที่ยวมาประชาสัมพันธ์ 3) ควรพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและให้มีผู้ตรวจสอบมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเพื่อยกระดับมาตรฐานในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว 4) ควรให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในประเพณี 5) การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ผู้เกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจต่อวิถีชีวิต ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมของท้องถิ่น 6) การสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการรักษาวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อมและให้ชุมชนท้องถิ่น 7) การเน้นจุดดึงดูดความสนใจสามารถสร้างความประทับใจและความพึงพอใจให้แก่นักท่องเที่ยว 8) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ความปลอดภัย และความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว 9) ความเป็นเอกลักษณ์ด้านวิถีชีวิตภูมิปัญญา และองค์ความรู้ 10) ความต่อเนื่องของการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีรวมทั้งชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยวได้อย่างดี

การร่างรูปแบบความเหมาะสมของกิจกรรมทางวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดสมุทรสงคราม

จากข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องด้านการจัดกิจกรรมท่องเที่ยว คณะผู้วิจัยได้นำข้อมูลต่างๆมา ประชุมระดมความคิดเห็นและประมวลข้อมูลจากผู้ที่เกี่ยวข้องด้านกิจกรรมทางวัฒนธรรมของจังหวัดสมุทรสงคราม เพื่อยกร่างรูปแบบกิจกรรมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และนำไปสอบถามผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องด้านการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวด้านความเหมาะสมของศักยภาพการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมและสถานที่การจัดกิจกรรม รวมทั้งกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่มีการจัดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยว พบว่า ความเหมาะสมของศักยภาพการดึงดูดด้านกิจกรรมทางวัฒนธรรมและสถานที่การจัดกิจกรรม ด้านมีกิจกรรมต้อนรับนักท่องเที่ยวเข้ามาสัมผัสวิถีชีวิตแบบแท้จริงในชุมชน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{x} = 4.49$) และมีการให้ผู้ท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมการทำกิจกรรมทางวัฒนธรรมของสถานที่ น้อยกว่าด้านอื่น ($\bar{x} = 4.14$) สำหรับการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวพบว่า ความเหมาะสมด้านการจัดการด้านความสามารถในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวในส่วนของจัดเก็บข้อมูลหรือแสดงเพื่อสามารถชมกิจกรรมอย่างชัดเจน การจัดการให้เกิดคุณภาพการจัดกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวในส่วนของมีการจัดให้มีการอบรมด้านภาษาต่างประเทศและผู้เกี่ยวข้องมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด การจัดการกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวในส่วนของมีการส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดรายได้กับชุมชนในท้องถิ่น ($\bar{x} = 4.49$)

จากการร่างรูปแบบการจัดกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า มีองค์ประกอบดังนี้ 1) ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว 2) การจัดกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมแหล่งท่องเที่ยว ดังตารางและภาพต่อไปนี้

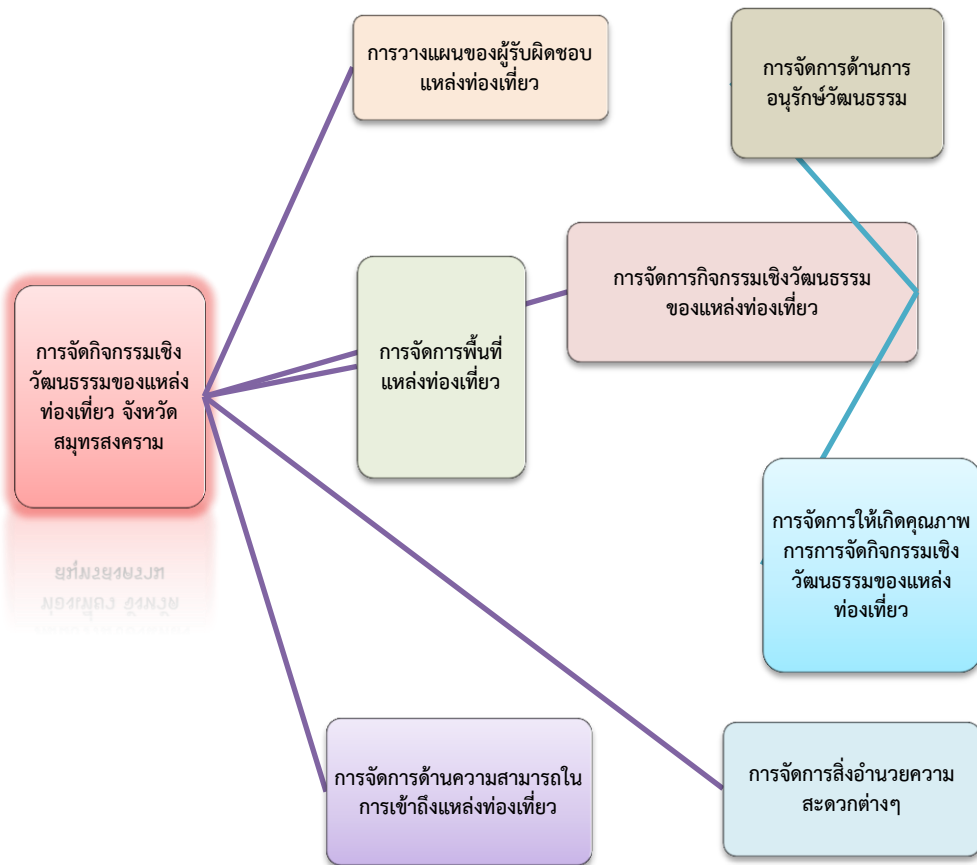
ตารางที่ 2 รูปแบบการจัดกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดสมุทรสงคราม

ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของจังหวัดสมุทรสงคราม	แนวทางการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว
มีกิจกรรมต้อนรับนักท่องเที่ยวเข้ามาสัมผัสวิถีชีวิตแบบแท้จริงในชุมชน	การวางแผนของผู้รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยว
มีศิลปะการแสดงพื้นบ้านที่น่าประทับใจ แต่ละแหล่งท่องเที่ยว	มีการนำวิสัยทัศน์และทิศทางการบริหารแหล่งท่องเที่ยวไปใช้
การบริการอาหารพื้นเมืองที่ไม่มีให้สัมผัสโดยทั่วไป	มีการจัดเตรียมพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม
มีป้ายอธิบายข้อมูลของสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประวัติของสถานที่	มีการพัฒนา หรือปรับปรุงบริเวณแหล่งท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง
การเข้าไปยังแหล่งท่องเที่ยวและสถานที่จัดกิจกรรมมีความสะดวก เข้าถึงได้ง่าย	มีการจัดการด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวที่สะดวก
มีการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมทางวัฒนธรรมให้อยู่ในสภาพที่ดี	มีการจัดเก็บข้อมูลหรือแสดงเพื่อสามารถชมกิจกรรมอย่างชัดเจน
มีการให้ผู้ท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมการทำกิจกรรมทางวัฒนธรรมของสถานที่	มีการกำหนดช่วงเวลาในการเข้าพื้นที่ที่เหมาะสม

การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ	มีการแสดงข้อมูลข่าวสารในการเดินทางได้อย่างสะดวก
มีการจัดสถานที่จำหน่ายของที่ระลึกให้แก่นักท่องเที่ยว	มีการจัดให้มีการอบรมด้านภาษาต่างประเทศและผู้เกี่ยวข้อง
จัดให้มีห้องน้ำ / สุขาที่สะอาดถูกสุขลักษณะสำหรับนักท่องเที่ยว	มีการจัดให้มีพนักงานบริการข้อมูล ประชาสัมพันธ์ที่เพียงพอ
มีการจัดเตรียมสถานที่ อุปกรณ์อำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการ	มีการประเมินคุณภาพการจัดกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยว
	มีการส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดรายได้กับชุมชนในท้องถิ่น
	มีการจัดกิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ และชุมชนในท้องถิ่น
	มีการจัดการด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมอย่างถูกต้องและถูกวิธี
	จัดให้มีการให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ และผู้ที่เกี่ยวข้องในด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรม

รูปแบบการจัดกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดสมุทรสงคราม

จากตารางข้างต้น พบว่า ศักยภาพในการดึงดูดด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวต่างๆของจังหวัดสมุทรสงครามมี 3 ส่วนได้แก่ วัด อุทยาน ชุมชน ซึ่งให้ความสำคัญต่อประเพณีดั้งเดิมและพิธีกรรมต่างๆของจังหวัดมาเป็นแนวทางการสร้างกิจกรรมทางวัฒนธรรม โดยเน้นความเป็นเอกลักษณ์ด้านวิถีชีวิต ภูมิปัญญา และองค์ความรู้และองค์ความรู้ ความผูกพันของท้องถิ่นต่อแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ความงดงามทางศิลปวัฒนธรรม ความเข้มแข็งในการรักษาเอกลักษณ์ ความสามารถในการสืบทอดภูมิปัญญาและองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง ความต่อเนื่องของการสืบสานวัฒนธรรมประเพณี สำหรับการจัดการกิจกรรมเชิงวัฒนธรรม พบว่า ความเหมาะสมด้านการจัดการด้านความสามารถในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวในส่วนของการจัดเก็บข้อมูลหรือแสดงเพื่อสามารถชมกิจกรรมอย่างชัดเจน การจัดการให้เกิดคุณภาพการจัดกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวในส่วนของมีการจัดให้มีการอบรมด้านภาษาต่างประเทศและผู้เกี่ยวข้องมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด การจัดการกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวในส่วนของมีการส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดรายได้กับชุมชนในท้องถิ่น ดังภาพต่อไปนี้

รูปแบบการจัดการกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว
ของจังหวัดสมุทรสงคราม
(อุดม สมบูรณ์ผลและคณะ, 2558)

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาการดำเนินงานกิจกรรมส่วนใหญ่มีลักษณะของการเน้นด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมทุกแหล่งท่องเที่ยว มุ่งเน้นการศึกษาวิถีชีวิตวัฒนธรรม ความเชื่อ และมีกิจกรรมร่วมกับคนในชุมชน มีการสร้างรายได้ด้วยการขายของที่ระลึกของชุมชนในพื้นที่ วัฒนธรรมของผู้อาศัยในชุมชนนั้นๆ แต่ยังสามารถเพิ่มงานเพิ่มรายได้ให้กับชุมชนได้ ซึ่งผลวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญญามน อินทว้าง และคณะ (2554) จากผลวิจัยแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พบว่า การดำเนินงานกิจกรรมเน้นด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมทุกแหล่งท่องเที่ยว มุ่งเน้นการศึกษาวิถีชีวิตวัฒนธรรม ความเชื่อ และมีกิจกรรมร่วมกับคนในชุมชน มีการสร้างรายได้จากการขายของที่ระลึกของชุมชน และพบว่าแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการท่องเที่ยวครบวงจรระหว่างการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ แหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม และแหล่งท่องเที่ยวเชิงนันทนาการ นอกจากนี้พบว่า แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เช่น การพัฒนาด้านการสืบค้น สืบสาน อนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีควรให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในประเพณี การสนับสนุนทางด้านนโยบาย ด้านงบประมาณและด้านบุคลากรจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ในการพัฒนาควรให้พนักงานมีความรู้ ความเข้าใจต่อวิถีชีวิต และพบว่าการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวจะทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ และมีความหลากหลายของกิจกรรมด้านการใช้ประโยชน์พื้นที่ ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของนางลักษณ์ จันทาภากุล และนรินทร์ สังข์รักษา (2556) ได้วิจัยการศึกษาศักยภาพในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนบ้านหัวเขาจีน จังหวัดราชบุรี ในด้านศักยภาพการท่องเที่ยวโดยรวมทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรมและด้านองค์การอยู่ในระดับมาก แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญได้แก่ การสนับสนุนงบประมาณเพื่อการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง การให้ความรู้ การจัดอบรมในการจัดการท่องเที่ยวให้ประสบความสำเร็จ และการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. จากการศึกษานี้ คณะผู้วิจัยได้ข้อมูลที่เป็นจริงของแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สามารถนำไปเป็นแนวทางการวางแผนด้านการจัดกิจกรรมนันทนาการ ด้านประเพณีตามวิถีชีวิตที่ดีได้
2. จากการศึกษา พบว่า ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวสามารถสร้างรายได้เพิ่มให้กับชุมชน ทั้งยังเป็นการแสดงความเชื่อ ความศรัทธาและสร้างความสุขทางด้านจิตใจให้กับประชาชนที่มาท่องเที่ยว ดังนั้น การจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐานตามหลักของสถานที่ การสร้างภาพลักษณ์จึงกลางเป็นส่วนสำคัญ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเฉพาะลักษณะและกิจกรรมตามประเพณี แต่ไม่ได้มีการศึกษาถึงพฤติกรรมการท่องเที่ยว ดังนั้นหากมีการศึกษาต่อไปควรมีการศึกษาถึงพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ว่าต้องการแสดงออกหรือปัจจัยใดที่ผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต่อไป ทั้งนี้ควรศึกษาทั้งวิจัยเชิงคุณภาพและวิจัยเชิงปริมาณเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงวัฒนธรรม. (2557). ข่าวจากเว็บไซต์. ค้นเมื่อ 4 เมษายน 2557

จาก <http://www.m-culture.go.th/samutsongkhram>

กัญญามน อินทว้างและคณะ. (2554). แนวทางการพัฒนานวัตกรรมแหล่งท่องเที่ยว

จังหวัดพิษณุโลก. ทูลสนับสนุนการวิจัยของมหาวิทยาลัยพิษณุโลก.

_____. (2556). แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดพิษณุโลก. ทูลสนับสนุนการวิจัยของมหาวิทยาลัยพิษณุโลก.

กันทิมา จินโต.(2550) ศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการท่องเที่ยวแบบสัมผัส วัฒนธรรมชนบท

(Home stay). ปริญญาโท วท.ม (การวางแผนและการจัดการท่องเที่ยวเพื่อ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม, กรุงเทพ:

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ปวีณา ทองบุญยัง(2556). รูปแบบการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ชุมชนบ้านบาก ตำบลบ้านบาก อำเภอ
ดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร.วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ ปีที่ 5 ฉบับที่ 4 มีนาคม-เมษายน 2556)

เปรมชญา ชนะวงศ์และคณะ. (2553). การพัฒนาศักยภาพชุมชนบนเพื่อการพึ่งตนเองบนฐานทุนทางสังคม. มหาวิทยาลัย
ราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

นงลักษณ์ จันทาทากุล และนรินทร์ สังข์รักษา (2556).การศึกษาศักยภาพในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนบ้านหัวเขา
จีน จังหวัดราชบุรี. วารสารวิทยบริการ ปีที่ 24 ฉบับที่ 2 เมษายน-มิถุนายน 2556

ยลรวี สิทธิชัย. (2552). Celebrity Endorsement ขององค์การส่งเสริมการท่องเที่ยววันที่ค้นข้อมูล 2๐ กรกฎาคม ค.ม
2554, จาก จุลสารท่องเที่ยว ฉบับที่ 4/2552 ตุลาคม-ธันวาคม 2552.

วัลลภลักษณ์ น้อยพยัคฆ์. (2551). นวัตกรรมการท่องเที่ยววันที่ค้นข้อมูล 20 กรกฎาคม 2554, จาก จุลสาร ท่องเที่ยว
ฉบับที่ 2/2551 เมษายน – มิถุนายน 2551.

สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว.(2550). คู่มือการประเมินมาตรฐานคุณภาพ แหล่งท่องเที่ยว .
กรุงเทพฯ : กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.

แสงแข บุญศิริ. (2557). มาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว .กรมท่องเที่ยวและ
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

อัจฉรา หลาวทอง. (2555). การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมการพัฒนาและการจัดการกลุ่ม
เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและธรรมชาติอย่างยั่งยืน กลุ่มภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

อุดม สมบูรณ์และคณะ. (2558).รูปแบบการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมเพื่อการการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใน
จังหวัดสมุทรสงคราม. ทุนสนับสนุนการวิจัยมหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์.

เอกสารการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.(2551).